

(*saveneau, sabre*) etc., d'origen incert; com que sovint té forma comparable a una màniga, potser de l'ar. *sarāwīl* 'calces amples, saraguells' i les seves variants orientals; si bé s'ha dubtat entre això i un ll. vg. *SALĀBRUM, molt mal establert, que seria derivat del grec σαλεύω 'jo agito, sacsejo'. □ 1ª doc : 1557, C. Despuig.

Que en els seus *Colloquus de Tortosa* (vi), com a «enginyers y aparells que los pescadors d'ací tenen» per pescar «en la mar, en los estanys y en lo riu», cita, entre molts, «mornells, sepieres, ventoles [lleg. *vertol(e)s?*], *salabres*, mànegues estorionals ...» (ed. Duran, 1883). Moreira sobre les pesqueries als estanys (cap a La Ràpita) explica que els pescadors obliguen a ficar-s'hi el peix que ve de la mar gran, empresonant-los en les *panienes* fetes de teles metàl·liques, de les quals en *salabres* el treuen i el posen en els *vivers* (*Folklor Tortosí*, 197).

És un estri i un nom conegut en tota la costa de llengua catalana: a part de Tortosa, a València (Escrig), Mallorca (*DAG*) i costes de Llevant i de Ponent del Princ. (*BDC* xiv, 60). També es diu *salabret* (Vogel) que el *DAG* descriu de Badalona «semaleret molt prim, a l'extrem del qual va una bossa de xarxa oberta, sostinguda per un petit cercol subjectat a la fusta, serveix per agafar el peix quan està a la vista»; així ho conec, en efecte, del Maresme (c. 1930) i Grieria en dóna detalls a *W. u S* (viii, 101), si bé crec que és errònia la forma *salobre* que atribueix a Mallorca; també crec mal copiada, per *celebret* (= *salabret*), la forma *celebret* que el *DAG* dóna com a 'xarxa per pescar en el riu', pròpia del Llobregat Al Palmar de l'Albufera vaig veure com treien les anguilles del viver amb un «*salabrèt*» o «*salábrę ěik*» (1962); a Mallorca el meu barquer de Cala Rajada va pescar amb un *salábrę* uns mapes que m'havien caigut a l'aigua: era una xarxeta de forma hemisfèrica, al cap d'un llarg pal (1969): si fa no fa com pertot.

En costes levantines del Princ. s'usa una variant amb *x*. Ja el 1929 havia anotat a StPolM un *šalábrę* com a nom d'una espècie de cullera de copejar, o sigui treure el peix del còp d'una xarxa: de fusta i usada per a les xarxes de sardinals i del palangre; de nou sento *pescar amb xalabre* allí mateix, 1975. «*Xalabret*: instrument de pesca, per a pescar truites. 'un va tirant a poc a poc, a la vora, fins que, a l'últim, cansada y rendida, 's deixa agafar ab lo *xalabret*'», Bosch de la Trinxeria (*Recorts d'un exc.*, 272). Essent minoritària i documentada només modernament, aquesta variant és verssemblant que sigui deguda a una canviament del duplicat *sàrcia/XARXA* Hi ha un *xarambeu*, ormeig de pesca, que Josep Pla troba a la seva *Guia de la Costa Brava*, 230, i que té aire de ser manllevat d'un diminutiu provençal de *salabre*; això si no l'hem de posar en relació amb les formes *sarabal, save-neau* que veurem després (cf. encara prov. *caraveu* «creux, conque», *TdF*). En fi, hi ha *salabrell* en la indústria surera per a una espècie de cistell de xarxa emprat per posar els taps en remull o a bullir (*BDC* xiii, 145).

Formes semblants es coneixen entorn i prop del nostre domini El *TdF* dóna *salabre* com a provençal per a «sorte de filet pour la pêche» citant-lo en un poeta marsellès, i l'usa el mateix Mistral: «paure pès --- dintre li bèto ['certes barques'] e li *salabre*, toumbon ---», *Calendau* (v, 29.5). A la costa de Múrcia diuen *salabre* o *zalabre* «especie de remanga» (GaSoriano); i també diuen *salabre* «scoop net» els insulars canarians que s'establiren a Luisiana el 1778 (R McCurdy, *The Sp Dial in St Bernard*)

També hi ha hagut formes comparables, no gaire diferents, a la costa tirrena: en un text de Mònac relatat als Grimaldi (doncs entre els Ss xiv i xvii) es llegeix «retia seu *salabria* calare possint et pisces capere» (si ens guiem per *retia* el singular podria ser *salabre* o bé *salabrium*); i en uns estatuts del llevant lúgur, impresos el 1529, es preceptua «non possit aliqua persona --- piscare cum *silabro suo*»; avui es diu *salau* a Gènova; i a Còrsega hi ha una forma *scalfaru* certament alterada, almenys en la inicial *sc* < *s* (potser també en la *f*) per alguna variant del longobardisme it. *scaffale* 'prestatge', que en els dialectes italians té moltes variants de forma i d'aplicació, entre elles l'abruzzès *scaffetta* 'panera de pescador' (*REW*, 7965).

Fins aquí tot són formes del mot bastant semblants. Però el mateix estri de pesca presenta en altres llocs formes bastant diverses, si bé no del tot. A Andalusia la mateixa cosa es diu *salabár* (veg. el gravat en Alc. Venceslada); i també a Cuba *salabar* és «especie de jamo» o sigui «red en forma de manga o colador que remata en punta y la boca es un aro grande, para pescar», que Fdo. Ortiz (*Catauro*, 195), que havia viscut en terra catalana, identifica amb el nostre *salabre* SALABARDO (*DCEC/DECH*) per dir això mateix està registrat pel *DACEsp* com a castellà, però només en les eds. del S xx, de manera que potser és més gallegoasturià-basconq que pròpiament castellà En efecte com a galleg ho registra MSarmiento, que tant entenia en pesca de Galícia, a. 1755 (*Cat. Voces Gall.*, 190v, i p. 193); *zalabardu* a l'asturià de Colunga; i Azkue dóna *salabardo*, com a basc de Biscaia, Guip. i Labort, per a «utensilio de pescadores, bolsa cónica pendiente de la punta de un palo»; i *zalabardo* o *salabarda* en alt i baix-nav. i lab «red manga, red pequeña de ríos».

En tot això veiem un tipus general en *-abár* o *-abárd* que no lliga gaire amb el nostre en *-ábre* sobretot per mor de l'accent, i que no obstant s'hi atansa massa per semblar-ne separable. D'altra banda a continuació del P. Basc tenim *sarrabèc* o *sarrabèt* en el Bearn «sorte de filet pour la pêche» (Lespy-R., copiat per Palay); ara bé *-èt* amb *e* oberta suposa -*ELLU* i per tant això s'acosta al nostre *salabrell, xarambeu*, i del francès, on també es presenta amb terminació -*ELLU*: *saveneau, savenelle, savonceau*, «filet à main, monté sur deux bâtons, courbes ou droits», documentat el 1727 i en el *Dict. des Pêches* de Duhamel (1769).

En fi queden a França altres noms en *sa-* d'ormeigs comparables, però d'aquests ja no sabem si no s'han de separar fonament o del tot, en part perquè semblen ser ormeigs força diferents, i sobretot la semblança